

Význam mezinárodní ch organizací v době globalizace

PETRA PIKNEROVÁ

Mezinárodní organizace - historie

- Ústřední komise pro plavbu na Rýně (1815)
- Mezinárodní telegrafní unie (1856)
- Světová poštovní unie (1874)
- Unie pro ochranu průmyslového vlastnictví (1883)

→ Rozvoj mezinárodního obchodu, pokroky v oblasti průmyslu, technologií, komunikací

Zásadní přelom – konec druhé světové války

→ vznik OSN (předchůdkyní Společnost národů 1919)

Co jsou to mezinárodní organizace?

➤ Neexistuje univerzální definice

„Formální trvalé struktury ustanovené na základě dohody mezi členy (vládními a/nebo nevládními) ze dvou či více suverénních států s cílem prosazovat společný zájem členství.“

Základní charakteristiky:

- Dobrovolné členství
- Trvalá organizační struktura daná zakládajícím dokumentem
- Existence stálého sekretariátu
- Fungování poradního shromáždění jako jednoho z orgánů organizace

Role mezinárodních organizací

Tři základní role: nástroj, aréna a aktér

Mezinárodní organizace velmi často slouží svým členům jako nástroj pro dosahování určitých cílů.

Slouží jako neutrální prostor pro setkávání, jednání, diskuze, spolupráci i vyjádření vzájemného nesouhlasu svých členů.

Ačkoliv jsou mezinárodní organizace samy tvořeny jinými entitami, svými členy, mohou se do určité míry chovat jako ucelené, samostatné jednotky. Rozsah a způsob jejich jednání je ale vymezen a regulován tím, co jim dovolí jejich členové.

Klasifikace mezinárodních organizací

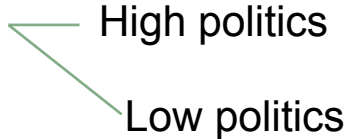
Charakter členů

- Mezinárodní vládní organizace (IGOs)
- Mezinárodní nevládní organizace (NGOs)
- Hybridní organizace

Rozsah členství

- Regionální
- Globální (universální)

Zaměření

- Všeobecné
  - Partikulární
-
- ```
graph LR; A[Partikulární] --> B[High politics]; A --> C[Low politics]
```

## Struktura

- vnitřní institucionální uspořádání a fungování instituce

# Mezinárodní vládní organizace (IGOs)

---

*Formální trvalé instituce vytvořené třemi a více státy a sloužící konkrétnímu účelu. Zpravidla bývají zakládány podpisem vícestranné dohody či smlouvy mezi státy.*

## Plenární shromáždění

- Schází se typicky jednou ročně
- Rozhoduje o obecných cílech a směrech působení organizace

## Výkonný orgán

- Dále rozpracovává obecné plány činnosti organizace schválené plenárním shromážděním
- Schází se častěji

## Sekretariát

- Generální tajemník
- Mezinárodní povaha – zaměstnanci z více členských zemí
- Nesmějí jednat ve prospěch žádného členského státu

# Funkce IGOs

1. Informační – shromažďují, analyzují a předávají členům pro ně užitečné informace
2. Normativní – vytvářejí normy a standardy chování, nikoli však právně závazné, jedná se spíše o snahu hodnotově ovlivnit prostředí mezinárodní politiky
3. Vytváření závazných pravidel – pravidla většinou závazná jen pro členy, kteří se k jejich dodržování sami přihlásí, pouze ve výjimečných případech jsou závazná pro všechny členy organizace
4. Dohled nad dodržováním pravidel – vztahuje se na ty členy, kteří se k dodržování zavázali, může se jednat o sledování porušování pravidel, dokazování těchto porušení, ale i o ukládání sankcí
5. Provozní funkce – hospodaření se společnými prostředky organizace, jejich přerozdělování

# Mezinárodní nevládní organizace (INGOs)

---

- Obdobná definice jako u IGOs s tím rozdílem, že jejich členy nejsou státy, ale entity – jednotlivci nebo zájmové skupiny – které nejsou oficiálními představiteli států.
- Vytvořené za účelem prosazování společných cílů, zpravidla ve veřejném zájmu.
- INGOs se uplatňují jako nátlakové skupiny.
- Přinášejí do popředí politického zájmu témata, kterým dle jejich názoru státy či IGOs nevěnují dostatečnou pozornost.
- Mobilizují veřejné mínění, které pak dále vytváří tlak na národní vlády zevnitř.



# Organizace spojených národů (OSN)

---

193 členských států

## Hlavní cíle:

- Zachování mezinárodního míru a bezpečnosti
- Rozvíjet přátelské vztahy mezi národy na základě vzájemně výhodné spolupráce a dodržování zásady sebeurčení národů
- Prosazovat mezinárodní spolupráci cestou řešení mezinárodních problémů
- Posilovat a upevňovat úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství



# Hlavní zásady fungování OSN

---

- Svrchovaná rovnost všech členských států
- Svědomité plnění závazků vyplývajících z Charty OSN
- Řešit mezinárodní spory cestou mírových prostředků
- Vyvarovat se hrozby nebo použití hrozby síly proti územní celistvosti a politické svrchovanosti členských států
- Každý členský stát má povinnost pomoci při každé akci, kterou OSN podniká v souladu s Chartou
- Každý členský stát se má vystříhat pomoci tomu státu, proti kterému OSN podniká preventivní nebo donucovací akci
- Nezasahovat do věcí, které patří do vnitřní pravomoci státu, což ale nebrání tomu, aby se v případě ohrožení či porušení míru a bezpečnosti kdekoli ve světě použila donucovací opatření na základě kapitoly VII. Charty.

# Valné shromáždění

- Zastoupení jsou všichni členové. Každý stát má jeden hlas. Schází se na pravidelných ročních zasedáních.

## Funkce a pravomoci

- Projednává a vydává doporučení týkající se široké škály témat, s výjimkou těch, která přísluší Radě bezpečnosti
- Zabývá se problematikou ozbrojených konfliktů a odzbrojení; usiluje o zlepšování situace dětí, mladých lidí, žen a dalších zranitelných skupin
- Debatuje o otázkách udržitelného rozvoje a lidských práv
- Rozhoduje o výši příspěvků členských států do rozpočtu OSN a o jejich využití

# Valné shromáždění – výbory

---

Výbor pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost

---

Hospodářský a finanční

---

Sociální, humanitární a kulturní

---

Zvláštní výbor pro politické otázky a otázky dekolonizace

---

Administrativní a rozpočtový

---

Právní

---

# Rada bezpečnosti

- Má 15 členů, z toho 5 stálých (USA, Rusko, Čína, Francie, Velká Británie) a 10 nestálých členů, které volí Valné shromáždění na dvouleté období.
- Zasedá nepravidelně, schůze jsou svolávány podle potřeby, i ve velmi krátkých lhůtách. Členové se střídají v předsednictví po měsíci.

## Funkce

- Projednává situace, které by mohly vést ke vzniku mezinárodních konfliktů;
- Navrhuje metody a podmínky smíru;
- Doporučuje opatření proti hrozbám nebo aktu agrese;
- Doporučuje Valnému shromáždění kandidáta na post generálního tajemníka OSN.

# Ekonomická a sociální rada (ECOSOC)

- Projednává otázky obchodu, dopravy, hospodářského rozvoje a sociálních otázek.
- Má 54 členů volených na tříleté období.

## Funkce

- Projednává mezinárodní ekonomické a sociální otázky;
- Prosazuje lepší životní úroveň, plnou zaměstnanost a ekonomický a sociální rozvoj;
- Podporuje řešení mezinárodních ekonomických, sociálních a zdravotnických otázek, zasazuje se o posilování mezinárodní spolupráce v kultuře a vzdělávání.

# Poručenská rada

- Poručenská rada je složena ze stálých členů Rady bezpečnosti (Čína, Francie, Rusko, Spojené státy a Velká Británie).
- Každý člen má jeden hlas a při hlasování rozhoduje prostá většina.
- Hlavním úkolem poručenského systému OSN byla podpora rozvoje svěřeneckých území a jejich postupný přechod k samosprávě nebo samostatnosti.
- Poručenská rada pozastavila svou činnost. Sejde se jen v případě potřeby.

# Mezinárodní soudní dvůr

- Byl založen v roce 1946 jako jeden z hlavních orgánů OSN.
- Se svými kauzami před něj mohou předstoupit pouze státy, nikoliv jednotlivci.
- S žádostí o právní posouzení situací se na soud mohou obrátit i jiné orgány či organizace systému OSN.
- Mezi nejčastější témata sporů patří např. spory o hranice území, kauzy diplomatických vztahů, nevměšování se do vnitřních záležitostí země nebo braní rukojmí.
- Má patnáct soudců, které volí Valné shromáždění a Rada bezpečnosti. Každý soudce musí být z jiné země.
- Soud sídlí v Paláci míru v Haagu.



# Sekretariát OSN

- Správa mírových operací, urovnávání mezinárodních sporů, mapování sociálních a ekonomických trendů apod.
- Sekretariát zodpovídá za poskytování služeb ostatním orgánům OSN.

## Funkce

- Zpracovává podkladové informace pro zástupce vlád
- Realizuje rozhodnutí členských států OSN
- Organizuje mezinárodní konference
- Poskytuje překladatelské a tlumočnické služby do oficiálních jazyků OSN



# Generální tajemník

---

- Šéfem administrativy OSN
- Předkládá témata k projednání Valnému shromáždění nebo jinému orgánu OSN, upozorňuje Radu bezpečnosti na situace ohrožující mezinárodní bezpečnost, působí jako arbitr ve sporech mezi členskými státy a slouží jako mediátor mezinárodních vyjednávání.
- Od roku 2017 António Guterres

# Orgány a přidružené organizace OSN

---

Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO)

Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO)

Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)

Světová meteorologická organizace (WMO)

Světová zdravotnická organizace (WHO)

Mezinárodní měnový fond (MMF)

Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF), ...

# UNICEF

---

- Jedná se o největší světovou organizaci, která se celosvětově zabývá ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí a podporou jejich všestranného rozvoje.
- Pracuje ve 193 zemích světa.
- Zajišťuje dětem zdravotní péči, výživu, pitnou vodu a hygienu, základní vzdělání pro všechny chlapce i dívky a ochranu před násilím, zneužíváním a riziky nemoci AIDS.
- Založen 11. prosince 1946. Původně jako Mezinárodní dětský fond neodkladné pomoci pro pomoc dětem postiženým druhou světovou válkou.
- Od roku 1953 trvalou součástí OSN.



# Zásady práce UNICEF

---

Nezávislost

Efektivita

Vytrvalost

Zkušenost

Spolupráce

Respekt

# Činnost UNICEF – Ochrana dětí

- „Každé dítě má právo na dětství.“
- Zajišťuje registraci dětí při narození, poskytuje pomoc zneužívaným dětem a šíří osvětu o riziku předčasných sňatků a těhotenství, včetně prevence HIV/AIDS.
- Ve válečných oblastech UNICEF šíří osvětu o nebezpečí nevybuchlé munice. Vyjednává také demobilizaci dětských vojáků a pomáhá jim se začleněním do společnosti.
- Osvětou působí i na odstranění škodlivých tradic, jako je ženská obřízka.

# Činnost UNICEF - Výživa

- Zřizuje výživová centra a dodává terapeutickou výživu Plumpy'Nut.
- Dodává nejchudším rodinám domácí zvířata a odolné plodiny, aby měly možnost obživy a mohly se o sebe samy postarat.
- Učí rodiče, jak z dostupných plodin připravovat levná, ale výživná jídla.

# Činnost UNICEF – Pitná voda

- V nejchudších zemích a krizových oblastech světa UNICEF dodává tablety na čištění vody.
- Buduje studny a veřejné vodovody jako trvalé řešení přístupu k vodě.
- Vysazuje stromy, které v půdě zadrží více vody, instaluje nádrže na dešťovou vodu.
- Učí místní komunity s vodou lépe hospodařit a dětem strádajícím dehydratací a infekcemi ze špinavé vody dodává orální rehydratační sůl.



# Činnost UNICEF - Zdraví

- V rámci očkovacích programů UNICEF chrání děti proti šesti smrtelným dětským nemocem: spalničkám, záškrtu, černému kašli, tetanu, tuberkulóze a dětské obrně.
- V krizových oblastech UNICEF také zřizuje zdravotnická centra, dodává léky a potřebné vybavení, školí místní zdravotníky a šíří osvětu o odpovědném rodičovství.

# Činnost UNICEF - Vzdělání

- Zajišťuje přístup k základnímu vzdělání pro všechny chlapce i dívky.
- Pomáhá budovat tzv. školy přátelské k dětem, kde je vždy k dispozici zdroj pitné vody a oddělené toalety.
- V krizových oblastech UNICEF staví mobilní školní stany.
- Také školí místní učitele a zajišťuje dětem nezbytné pomůcky, jako jsou batohy, sešity a psací potřeby.

# Mezinárodní měnový fond (MMF)

---

V současné době je členem MMF 190 zemí.

## Hlavní cíle:

- Podporovat mezinárodní měnovou spolupráci
- Usnadňovat rozšiřování a vyvážený růst mezinárodního obchodu
- Podporovat devizovou stabilitu
- Napomáhat vytváření mnohostranných platebních systémů
- Učinit své zdroje dočasně dostupné členům majícím potíže s platební bilancí
- Zkrátit trvání a zmírnit stupeň nerovnováhy v mezinárodních platebních bilancích členů



# Činnost MMF

Monitoring ekonomického a finančního vývoje a politik v členských zemích a na globální úrovni; poskytování poradenství v oblasti měnové politiky

Finanční asistence – půjčování členským zemím s problémy v rámci platební bilance

Technická asistence – poskytována vládám a centrálním bankám členských zemí MMF (jedná se o různá expertní školení)

# Rada guvernérů

- Vrcholným řídicím orgánem MMF
- Každá členská země je zde zastoupena jedním guvernérem. Guvernér je jmenován členskou zemí a je jím obvykle guvernér centrální banky.
- Sbor guvernérů je oprávněný přijímat nové členy MMF, určovat výši členských kvót.
- Sbor guvernérů se schází během výročních setkání MMF, zpravidla jednou ročně.

# Výkonná rada

- Odpovědná za vedení každodenní agendy MMF
- Skládá se z 24 ředitelů, kteří jsou voleni členskými zeměmi nebo skupinami členských zemí na dva roky.
- Výkonný sbor je zodpovědný za záležitosti jednotlivých států (hodnocení vývoje jejich hospodářství, prosazování politiky doporučené MMF apod.)
- Členem Výkonné rady je i generální ředitel, který zastává funkci předsedy Výkonné rady.
- Výkonná rada se obvykle schází několikrát týdně.

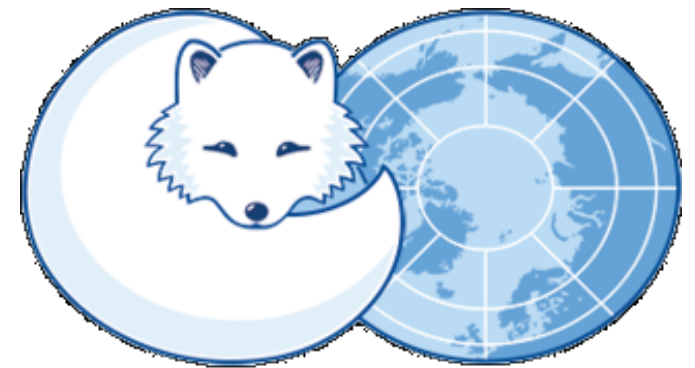
# Nezávislý hodnotící orgán

- Založen Radou výkonných ředitelů MMF v červenci 2001.
- Jeho úkolem je poskytovat objektivní a nezávislá hodnocení záležitostí souvisejících s MMF.
- Tento orgán funguje nezávisle na managementu MMF a mimo dosah vlivu Rady výkonných ředitelů MMF.

# Arktická rada

---

- Mezivládní organizace podporující spolupráci, koordinaci a interakci mezi arktickými státy, arktickým původním obyvatelstvem a dalšími obyvateli Arktidy ve společných arktických otázkách.
- Arktickou radu tvoří 8 arktických států: Dánsko, Finsko, Island, Kanada, Norsko, Rusko, Švédsko a USA.
- Mezi stálé členy Arktické rady patří i 6 mezinárodních organizací původních obyvatel.



**ARCTIC COUNCIL**

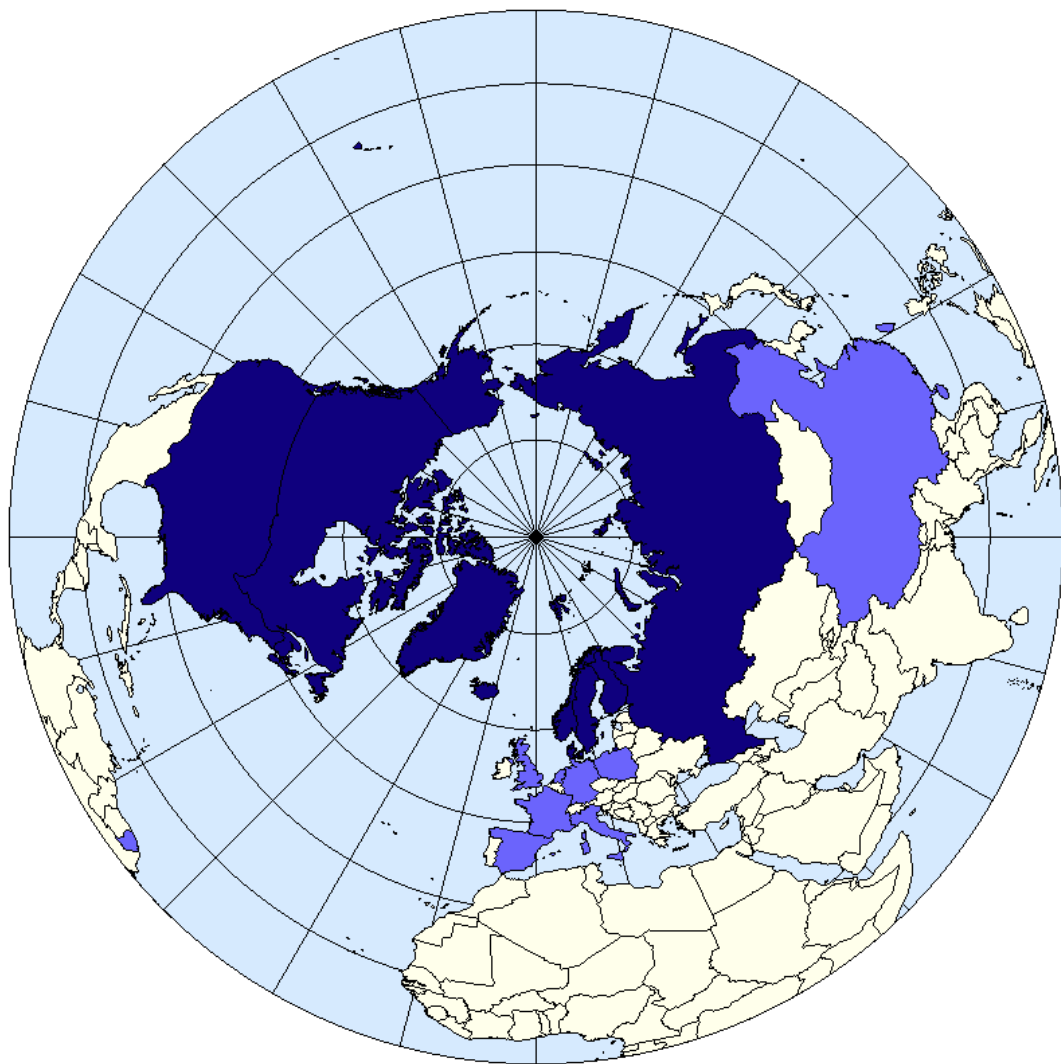


# Činnost Arktické rady

---

## Hlavní témata:

- Arktické národy
- Biodiverzita
- Podnebí
- Oceán
- Znečištění
- Prevence a reakce na mimořádné události

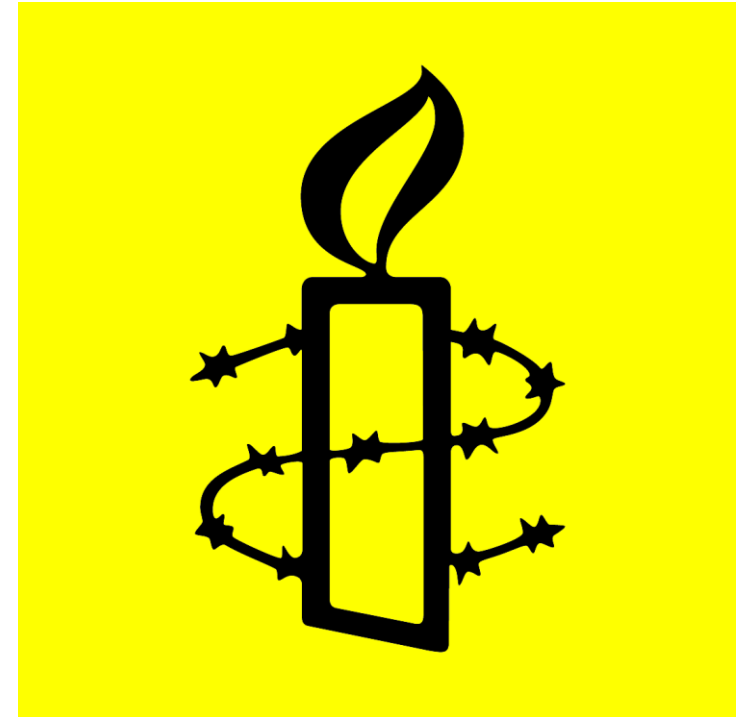


*2013: Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic*

# Amnesty International

---

- AI je mezinárodní hnutí, které monitoruje porušování lidských práv a iniciuje kampaně proti jejich porušování.
- V současné době má 10 milionů členů a sympatizantů ve více než 150 zemích a regionech.
- Amnesty International založil roku 1961 britský právník Peter Benenson.
  - Zveřejnil článek Zapomenutí vězni, ve kterém žádal čtenáře, aby psali a posílali dopisy vyjadřující podporu uvězněným a mučeným lidem kvůli svému vyznání či nepřijatelnosti pro vládu.



# Cíle AI

---

Propuštění vězňů  
svědomí,  
politických vězňů a  
dalších  
nespravedlivě  
vězněných

Dodržování  
základních  
lidských práv a  
svobod kdekoliv  
na světě

Spravedlivé  
soudy pro  
všechny

Zrušení trestu  
smrti a  
zastavení  
mučení

Ochrana civilistů  
v ozbrojených  
konfliktech

Zajištění  
základních práv  
uprchlíků

Boj proti násilí  
na ženách a  
domácímu násilí

Odstranění  
diskriminace a  
boj proti  
chudobě

# Principy AI

- AI staví na principech univerzality a nedělitelnosti lidských práv, mezinárodní solidarity, humanismu, nestrannosti, nezávislosti a spolehlivém výzkumu.
- Hnutí je nezávislé na vládách, politických stranách, ekonomických subjektech, náboženstvích či ideologiích všeho druhu.
- V čele stojí volení zástupci členů.
- Financování závisí na individuálních dárcích a místních dobrovolnických skupinách.
- Nobelova cena míru v roce 1977
- Cena OSN na poli lidských práv v roce 1978

# Význam mezinárodních organizací v době globalizace

---

- Vzrostl význam těch částí světové politiky, které se netýkají bezprostředně tzv. velké politiky (např. otázky bezpečnosti a války).
- MO na sebe převzaly značnou část mezinárodní politiky, národní stát už není jediným aktérem světové politiky.
- Aktéři se sdružují do MO za účelem spolupráce a společného postupu v mnoha oblastech – nejen oblast bezpečnosti, ale také ekonomie, humanitární pomoci, lidských práv, ochrany životního prostředí, ochrany přírodních zdrojů atd.
- MO se prosazují i v mezinárodních bezpečnostních vztazích, kde vystupují s odkazem na všeobecně uznávané mezinárodní hodnoty.

# Význam mezinárodních organizací v době globalizace

---

- Globalizace je pojmána jako nové, neutrální prostředí, v němž státy nebo mezinárodní organizace usilují o prosazování svých zájmů a o zajišťování své bezpečnosti.
- MO se angažují za prosazení práv, působí jako lidskoprávní organizace, nátlakové organizace, vytváří mezinárodní kampaně.
- Zabezpečují transfer zboží a služeb (lékařská pomoc, humanitární pomoc).
- Vlády se k vytvoření mezinárodní organizace uchylují v případech situací a problémů, jejichž řešení nejsou státy schopny dosáhnout individuálně, ale potřebují spojit síly a jednat kolektivně. Ustavení mezinárodní organizace kolektivní snahu států významně zefektivňuje, a proto je pro státy členství v MO výhodné, svých cílů dosáhnou snadněji.

# Význam mezinárodních organizací v době globalizace

---

- Malé státy obvykle upřednostňují provádění politiky skrze mezinárodní organizace, jelikož v rámci organizace jsou si hlasy velkých a malých států zpravidla rovny, a tím se částečně smazává mocenský rozdíl mezi slabými a silnými.
- Nicméně fungování MO má i své nedostatky, např. problém černých pasažérů (free riderů). Černými pasažéry bývají menší členské státy, které například nepřispívají do rozpočtu organizace tolik jako velcí členové, přesto ale požívají stejných výhod.
- Kegley a Wittkopf: vznik tzv. globální občanské společnosti
  - INGOs jsou paralelou k občanské společnosti na globální úrovni.

# Zdroje

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2.

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5. upr. vyd. Praha: Ekopress, 2014. ISBN 978-80-87865-07-1.

PŠEJA, Pavel, Petr SUCHÝ, Oldřich KRPEC a Zdeněk KŘÍŽ, ed. *Moc a zájmy v mezinárodním systému: procesy, aktéři a problémy v mezinárodních vztazích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-409-4.

<https://www.amnesty.org/en/>

<https://www.amnesty.cz/>

<https://www.unicef.cz/>

<https://arctic-council.org/>

<https://www.osn.cz/>

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>





**Děkuji za  
pozornos  
t**

---